

Tabel 2. Voorkomen van Variabele waterjuffer en Azuurwaterjuffer in het Zwanenwater gedurende drie jaar (= n).

Locatie	Aantal Var. n=55	Aanwezig heid %	Aantal Azu. n=20	Aanwezig heid %
A	18	50	2	8
B	13	25	8	17
C	6	17	1	8
D	2	8	3	17

Aanwezigheid % gebaseerd op 3 jaar met elk 4 inventarisaties (=12 inventarisaties). De inventarisaties werden in de vliegperiode van beide soorten begin mei tot eind juni uitgevoerd.

Locatie C. Grote poel met een wateroppervlakte van 750 m². Beschut gelegen met veel veenwortel (watervorm), biezen zeggen, gele lis en onderwaterplanten. Bedekking met drijvende waterplanten 60%. De Var. werd hier iets meer waargenomen.

Locatie D. Heeft een wateroppervlakte van 120 m². Is beschut gelegen en bevat veel gele lis. Bedekking met drijvende waterplanten 40%. De Azu. werd in verhouding met de Var. meer aangetroffen.

Conclusie

Beide soorten werden het meest aangetroffen op twee locaties namelijk op locatie A en locatie B. Voor locatie B is dit niet gek, omdat het de meest libellensoortenrijke poel van het gebied is gebleken. In deze poel werden ook de hoogste aantallen bereikt. De waterkwaliteit en de beschutte ligging in een met bomen omringde vallei blijken ideaal voor de meeste libellensoorten. De Var. werd met de hoogste aantallen waargenomen in locatie A. De drijvende waterplanten bedekken in de zomer vrijwel de gehele wateroppervlakte in deze sloot. Tevens is het geheel omzoomd met riet i.t.t. locatie B. De Azu. werd bij locatie B. het meest waargenomen. Bij locatie D werd de Azu. ook waargenomen. Beide locaties hebben in vergelijking met de andere locaties een geringe bedekking met drijvende waterplanten.

Er is weinig voortplanting in het gebied aangetoond, alleen de Var. op locatie B. Van de Azu. kan worden verondersteld dat deze zich in het gebied voortplant, mede gezien de redelijk geïsoleerde ligging van het Zwanenwater.

Het lijkt er daarom op dat de Var. in het Zwanenwater meer voorkeur heeft voor wateren met dichte aaneengesloten drijvende vegetatie en dichte oevervegetatie dan de Azu. Het is natuurlijk lastig om een wetenschappelijk verantwoorde conclusie te trekken, zeker omdat de aantallen van de waterjuffers over drie jaar gezien laag zijn.

René Manger
rmanger@wxs.nl

Lastig duo?

Voorals doordat er van de variabele waterjuffer (*Coenagrion pulchellum*) vormen bestaan die sterk lijken op de Azuurwaterjuffer (*C. puella*), zowel bij de vrouwtjes als de mannetjes, hebben deze soorten de naam een lastig duo te vormen. Gelukkig komen ze weinig samen voor en kan je aan het biotoop vaak al zien welke je kunt verwachten en welke niet. Met heel hard zoeken kan je

soms echter toch de andere soort ook aantreffen. In het laagveengebied vlakbij Utrecht waar ik met libellenkijken ben begonnen, heb ik vreselijk hard gezocht om de soortenlijst groter te maken, en na het bekijken van duizenden variabelen zag ik eindelijk een azuur. Een eileggende tandem nog wel, dus blijkbaar konden zij elkaar beter vinden dan ik hun! Bij het Leersumse veld is het me omgekeerd een keer gelukt om na vele, vele azuurwaterjuffers er toch een variabele uit te pikken. Zwervers zijn deze uitzonderingen waarschijnlijk. Er zijn ook plekken waar beide soorten gewoon voorkomen, al vraag ik me af of dat een stabiele situatie kan zijn. Hier in de buurt komen beide soorten voor, we zitten immers ongeveer op de grens van laagveen, fluviatiele en zandgrondgebieden. Bij het aanleggen van een grote vijver met kleibodem, in 1993, verschenen uiteraard eerst platbuiken, maar al gauw kwamen er ook variabelen en azuurtjes langs. Beide soorten planten zich hier nu al jaren voort. Eerst waren de aantallen ongeveer gelijk maar langzaam verschuift het toch erg richting azuurwaterjuffer. Het zou leuk zijn om meer van zulke op zich niet zo interessante watertjes langdurig te volgen, op zoek naar de voorwaarden waaronder ze blijvend allebei voorkomen. Nog even iets over de variatie van de mannetjes. Lang geleden heb ik eens honderden variabele waterjuffers gemeten en afgelopen jaar heb ik hetzelfde gedaan met azuurwaterjuffers. Ook die laatste soort is variabel, maar daar beperkt het zich eigenlijk tot de segmenten 2 en 6. Dat segment 6 kan voor 25 procent zwart zijn, maar het kan ook voor 90 procent zwart zijn - dat scheelt dus nogal. In de gloednieuwe druk van de ODon-tabel heb ik in de tekeningetjes deze resultaten verwerkt. Tenslotte: bij de variabele staat de variatie van borststuk, segment 2 en de rest van het achterlijf los van elkaar. Ik zie wel eens een 'puellaformis', dus met een segment 2 à la de azuurwaterjuffer, maar steeds is dan de variatie elders niet helemaal puella-achtig. Wie ziet een keer een mannetje dat bij alledrie de variërende delen sterk richting azuurwaterjuffer gaat? Of zou iedereen daar een determinatiefout maken?

Weia Reinboud
weia@antenna.nl

Vlinderdag, 9 maart 2002

Op 9 maart 2002 vindt de jaarlijkse Landelijke Vlinderdag (over vlinders en libellen) plaats in de Rheehorst te Wageningen. Thema is deze keer: 'Bescherm vlinders en libellen. Maar hoe?'

De natuurbescherming wordt ondersteund door een aantal wetten en richtlijnen, zowel op landelijk als op Europees niveau. De Europese habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern, de Flora- en Faunawet en de Rode Lijst zijn termen die u in dit verband kunt tegenkomen. Wat houden deze begrippen in en wat betekenen ze in concreto voor het vlinder- en libellenbeschermingswerk van De Vlinderstichting? Rond het thema worden presentaties gehouden over de pimperlblauwtjes, grote vuurvlinder, speerwaterjuffer en groene glazenmaker. Uiteraard staan er zoals gebruikelijk nog wat lezingen op het programma die niet binnen het thema vallen. Tevens wordt traditiegetrouw weer de Gouden Vlinder uitgereikt.